

בלבבי משכן אבנה

לאנשים שרוצים להתקדם בחיים

על פולין וכלאו את היהודים בגטאות. הוא מצא את עצמו על רכבת המות לאושוויץ. עמדו בתור לסלקציה. הילדים והקשישים, החלשים והחולים, נשלחו שמאלה, לתאי הגזים. והוא, למרות גילו הצעיר, נשלח ימינה. בזה אחר זה עברו לפני הקלגס שמיין אותם למקצועותיהם, במה יוכלו להועיל לרייך הגרמני. היהודי שלפניו הבחין בחרדתו, ולחש לו: אני טבח, תאמר שאתה העוזר שלי. בחסדי שמים נשלחו שניהם לעבוד במטבח המחנה. המונים מתו ברעב ומעבודות פרך, ואילו הם זכו בעבודה קלה ובאוכל לשבע, באושוויץ! וסיפר: ידעתי שהכל בזכות ברכת המזון בכונה, והקפדתי על כך גם שם, בעמק הבכא. כשהבנתי שלא אוכל לברך במתינות כראוי, נמנעתי מאכילת פת. כך התקיימה בי ההבטחה שלא יחסרו מזונותי.

יום אחד נערכה ביקורת. קצין גרמני מרושע קצף ושצף: "הנער היהודי מתפטם כאן! בואו אחרי!" יצאנו. סביבנו אדמת טרשים. נתן בידי פטיש: "עליך לחפור כאן בור בקוטר שני מטרים, בו יוכלו חיילינו להסתתר בעת הפצצת מטוסי האויב. אם בתוך שעתים יהיה הבור חפור, תוכל לשוב למטבח", ומכלל הן, אתה שומע לאו... לא היו סיכויים לחפור בור בשעתים. לא באדמת הטרשים, ולא בעזרת פטיש. נשאתי עיני לשמים ואמרת: "הרב הבטיח שבזכות ברכת המזון בכונה נצולים מאף ומקצף. אבקשך שתצילני!"

לא עברה שעה ארוכה, ומשאית ובה חיילים גרמנים חלפה בסמוך. ראו אסיר יהודי בודד, וחמתם בערה בהם. החלו לסקלני בירקות, תפוחי אדמה גזרים ומלפפונים תוך חרופים וגידופים. הנה, מזונות ברווח אבל חיי בסכנה.

כעבור שעה קלה עצרה לידי משאית ובה פועלים פולנים. סברו שהירקות למכירה, וביקשו לקנות. בהברקה ממרום אמרתי: "אם תחפרו פה בור בקוטר שני מטרים, הירקות שלכם". היו עמם כלי חפירה. קפצו מהמשאית בתוך דקות מעטות נחפר הבור. גרפו את כל הירקות והמשיכו בדרכם.

נסעו - והצורך הגיע. סקר אותי, סקר את הבור, וחרק שיניו: "אתם, היהודים, אלוהים שומר עליכם!" והחזירני למשמרתי במטבח.

וסיים: "כך עברתי בשלום את המלחמה, בזכות ברכת המזון בכונה. ואני משתדל להתמיד בכך..." ■

ברכת שבת שלום. העורך

סיפור ולקחו

בפרשתנו: ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל.

הקשה רבינו בחיי קושיא נוראה: למה הוצרכה התורה לספר את המעשה הזה שאירע במדבר? והיה ראוי להסתיר הענין לכבוד השם ולא לגלותו כלל? רק שיודיע הדין לישראל באופן כללי - ויאמר: "איש כי יקלל אלהי ונשא חטאו", ונוקב שם ה' מות יומת". ובזאת די?

והשיב: כי כוונת התורה בספור המעשה הזה להורותינו עיקר גדול ועצום היאך ננהג בבואינו לברך ולהודות את השם הנכבד והנורא. שהרי המקלל בתחלה פירש את ה' באותיותיו ואחר כך קללו - ונתחייב על זה בעונש מיתה. ולכן, לעומתו, זה כנגד זה ברא אלוקים - **צריך המברך כשהוא מברך את ה' שיתבונן תחלה בלבבו בפירוש אותיות ה', ובמה שהן מורות, ולכוין בהם במחשבתו, ואח"כ יברך את ה' ויזכירנו בפיו.** ולכשינהג כך יקבל שכרו בשלימות ויחיה חיי עד.

נוקבים הדברים ויורדים עד התהום!...

עד כמה מוחשי הדבר שברכה בכונה ננתנת לאדם חיים ארוכים כפשוטו - זאת נוכל ללמוד מן הסיפור הבא:

סיפר המוחנך הנודע **רבי יוסף זייבלד** [בספר "נוטרי ברכה" עמוד רנ"ג]: כי בבית הכנסת "הר צבי" בירושלים התפלל בשעתו יהודי בשם **רבי שמעון**, יהודי רגיל שלא התבלט בדבר. אבל בסוכות, כשכולם ישבו בחוץ, מוקפים בדפנות עץ דקות וסכך קלוש, נשמעה בבירור ברכת המזון של אותו רבי שמעון בהמיית רגשות עצומה, כאחד הקדושים אשר בארץ. נגשו אליו רבי יוסף זייבלד וחברו רבי שמשון פוליקמן, ושאלוהו לפרש שפיכות נפשו בברכת המזון.

פתח וסיפר: כי בשעתו נמנה על ילדי התלמוד תורה בלובלין שבפולין. פעם זכו לביקור רב העיר, הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל. בחנם על לימודם, ונהנה. כפרס על הצטיינותם גילה להם סוד - מתנה לחיים. השמייעם דברי ה"באר היטב" שהמברך ברכת המזון בכונה, מילה במילה, יהיו מזונותיו מצויים לו ברווח ובכבוד כל ימיו, וינצל מאף ומקצף. התפעל הילד שמעון והחליט לקבל על עצמו לברך ברכת המזון בכונה רבה. חבריו סיימו את ארוחתם וברכתם בחפזה ומיהרו לשחק, ואילו הוא ברך בכונה והחמיץ את שעת המשחק.

נקפו שנים, ומלחמת העולם פרצה. הצוררים השתלטו

נושאים בפרשה

אמור - חלל

"ולא יחללו את שם אלקיהם". חלל, חילול, חול, חולין. דבר שהיה מלא ונחלל, סילוק המילוי. "חלל פנוי". וזהו לשון התחלה, החל, כי כל התחלה חדשה בנויה על כך שהמילוי הקודם נחלל. ויש חלל גמור, וישנו חלל חלקי. חלק חל-ק. וישנו חלל חלקי "פתח" שיש לו לחי, לח-י. וישנו חלל פורתא, פתח החלון חל-ון.

ועל שם כן חול שעל שפת הים נקרא חול, מלשון חלל. כי הגלים באים לטטוף הים כמו שכתבו חז"ל על הפ" סוק, "חול גבול שם לים לבל יעבורו". ואילולי החול, היתה חוזרת היבשה למצב של יום שני של מעשה בראשית שהכל היה מלא מים. וביום שלישי שנאמר "יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה", נעשה היבשה חלל מן המים. והמקיים לכך הוא החול. וזהו שורש כל המלחמה בבריאה, לח-מ. מלחמה האם היא חלל או שיחזור המילוי. והכח להלחם הוא ע"י חיל, חל-י.

והמשכת המילוי למקום החלל נקרא נחל, נ-חל. או שליחות, ידא אריכתא. ש-לח. והמסלק המילוי השלם שהוא אור ית"ש נקרא חילול השם. וכאשר שב בת-שובה מתקיים בו מחילה - מחל, מ-חל. או סלח - ס-לח. מחילה על עשיית והגדלת החלל. ונעשה חל,

(המשך בעמוד ה')

יציאה לפי ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
8.34	7.56	6.41	ירושלים
8.35	7.57	6.52	צפת
8.32	7.58	6.56	תל אביב
9.01	8.33	7.29	BROOKLYN
8.58	8.32	7.24	CHICAGO
8.47	8.15	7.15	LOS ANGELES
7.10	6.30	5.40	BEUNOS AIRES
7.41	7.01	6.10	PANAMA
6.55	6.17	5.24	SAO PAULO

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעור כללי בענין 'יעודי תורא או יעודי גברא'

מן הנלמד בכלל מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

ביאור דעת התוס' שמיאנו בפירוש הרבינו פרץ - דרך אחת דלהנ"ל דבריו מחודשים טובא

עתה נשוב לשיטת התוס' שחולקים על רבינו פרץ, וסוברים שאין עניינה של ההעדאה שה' בעלים יעבור על התראתו, שאם כן היה צריך לשלם נזק שלם רק בנגיחה חמישית, אלא המועדות היא בעצם כך שמעידים בו ששורו נגח. ולכאורה צריך הסבר למה מיאנו התוס' בפירושו של רבינו פרץ, שהרי לפי דרכו לא קשה קושיית התוס'.

ולפי מה שהארכנו לבאר את שיטתו של הרבינו פרץ, יש מקום גדול לדון בדבריו, ואדרבה שיטת הרבינו פרץ היא המחודשת. ראשית, עצם הדבר שזמן ההעדאה של השור וזמן ההעדאה של הבעלים יכולים להיעשות בשני זמנים נפרדים הוא חידוש, שלפי זה עולה שכל ההעדאה עומדת לעצמה [אלא אם כן נימא שעיקר ההעדאה היא העדאת השור, אבל כפי שהוכחנו לעיל הרבינו פרץ גופיה לא סובר כן]. ויתר על כן, יש לומר שהוקשה לתוס' דבר זה גופא שלא מצינו שהנגיחה הרביעית צריכה להיות בדוקא ביום רביעי, ולכן לא למדו כפי דרכו של רבינו פרץ.

ועל אף שהתוס' לא כתבו טעם זה אלא דחו סברא זו שהגברא צריך להיות מועד לעבור על ההתראות רק מכח הקושיא דא"כ ליבעי נגיחה חמישית, וקושא זו לא קשה לדרכו של הרבינו פרץ, אבל ודאי יש מקום לומר שתוס' גם חלקו על הרבינו פרץ מכח הסברות שהוזכרו עד השתא, שנקטו שהעדאת השור והעדאת הבעלים צריכים להיות בבת אחת, ולכן לא יתכן שהשור ייעשה מועד ע"י הנגיחות של ימים ראשון שני ושלישי, והבעלים ייעשו מועדים מכח שעברו על ההתראות בימים שני שלישי ורביעי.

ולפי דרכם של התוס' צריך לברר על מה נאמר הדין של שלשה ימים רצופים, שהרי לכאורה למ"ד ליעודי גברא ההעדאה היא על הנגיחות של ימים שני שלישי ורביעי, וא"כ לכאורה הנגיחה הראשונה של השור שהיתה לפני ההעדאה של הגברא אינה כלל מן המנין, אבל זה מחודש מאד.

ויש מקום להבין, שהדין של שלושה ימים רצופים לפי דעת התוס', אין זה כלל מצד הנגיחות של השור שבאו אחרי ההתראה, אלא מדין ההתראה עצמה שצריכה להיות בג' ימים רצופים, שהרי כפי שנתבאר, בכל ההעדאה יש שלשה חלקים, יש את עצם החזקת השור למועד, ויש את ההתראה בבעלים, ויש את החלק השלישי שהבעלים עוברים על התראתם.

וא"כ אולי נימא דהדין רצופים נאמרו בהתראה וזה אכן נעשה בימים של שלשת הנגיחות, אבל ההעדאת הבעלים תמיד נעשית ביום של אחרי ההתראה, אלא שגם בזה יש חידוש, שהרי עכ"פ יוצא שהנגיחה הראשונה שהיתה לפני ההעדאה אינה נמנית, וא"כ יוצא שאמנם ההתראות בבעלים היו בימים ראשון שני שלישי, אבל החזקת השור עצמו למועד יחול ביחד עם ההעדאת הבעלים במה שעברו על ההתראות בנגיחות של ימים שני שלישי ורביעי.

דרך נוספת - התוס' ס"ל דא"א להקדים ההעדאת השור להעדאת הבעלים

ויש מקום לבאר את דעת התוס' באופן שונה לגמרי. שהתוס' למדו שיש סדר להעדאה, דלא כרבינו פרץ, שלמד שאין סדר להעדאה ולכן נקט שההעדאת השור יכול להיות לפני ההעדאת הבעלים למרות שס"ל שההעדאת הבעלים היא ההעדאה העיקרית, והיינו משום שסובר שכל ההעדאה עומדת לעצמה ולכן אין כלל סדר באופן ההעדאה.

וא"כ יש לומר שבדבר זה גופא נחלקו התוס' על רבינו פרץ. כלומר, התוס' מודים לרבינו פרץ שעיקר ההעדאה היא ההעדאת הבעלים, אבל מאידך סוברים שיש יחס בין שתי ההעדאות, וממילא גם צריכים להיות לפי סדר, ומכיון שההעדאת הבעלים היא העיקרית, א"א שתקדם לה ההעדאת השור, אלא מקודם צריך לבאר ההעדאת הבעלים, ואחריו המועדות של השור עצמו.

ולכן, לדרכם של התוס' אין הנגיחה הראשונה מן המנין, גם כלפי ההעדאת השור, שהרי היא נעשתה לפני שהתרו בבעלים, ורק מהנגיחה השניה שבאה אחרי ההתראה בבעלים, מתחיל

ליים למנות את מנין הנגיחות גם כלפי מועדות השור, ובנגיחה הרביעית באים יחדיו ההעדאת הבעלים ומועדות השור.

ונמצא לפ"ז שהדין שלשה ימים שנאמר בשור המועד, אין הכוונה לנגיחה הראשונה השניה והשלישית של השור, שהרי להמתבאר נגיחה ראשונה אינה עולה בחשבון, שהרי היא נעשית לפני ההתראה בבעלים, ויש סדר למועדות, קודם ההעדאת הבעלים, ורק לאחר מכן מועדות השור, ולכן מונים רק את הנגיחות שמההתראה ואילך, והם הנגיחה השניה השלישית והרביעית.

ולפי"ז באמת יתכן שהשור ייעשה מועד גם באופן שהנגיחה הראשונה לא היתה ברציפות יחד עם שלשת הנגיחות שאחריה, וכגון שנגח פעם אחת ובשבוע שלאחר מכן נגח בימים ראשון שני ושלישי, ג"כ ייעשה השור מועד, שהרי הנגיחות שנעשה בהם מועד היו רצופים. א"כ נימא שיש דין שההתראה צריכה להיות דוקא ביום הנגיחה, ומאחר שיש דין שההתראות יהיו בשלשה ימים רצופים, א"כ לעולם צריך שגם הנגיחה הראשונה תהיה רצופה עם הנגיחות שאחריה, שאם לא כן אין ההתראות רצופין זה אחר זה. אך אם אין צורך שההתראות יהיו ביום הנגיחה שפיר ייעשה מועד גם בגוונא שהנגיחה הראשונה היתה בשבוע קודם, אם ההתראה על נגיחה זו היתה בשבוע של הנגיחות האחרות.

דרך שלישית - נגיחה א' שהיא קודם ההעדאת הבעלים היא כנגיחת שור של הפקר

מהלך נוסף בהבנת דברי התוס' במה נחלקו על סברת רבינו פרץ, שכפי שנתבאר יוצא מדבריו, ששלשת הנגיחות הם להעדאת השור, והנגיחות שני שלישי ורביעי הם להעדאת הבעלים.

יתכן שהתוס' למדו שהנגיחה הראשונה מכיון שאינה עולה להעדאת הבעלים כך גם איננה מועילה בשביל העדאת השור. דהנה מצינו בגמ' לקמן ששור שהוא הפקר, לא נעשה מועד, כי כדי להיעשות שור המועד צריך שיהיו לו בעלים.

ובטעם הדבר למה לא שייך מועדות של השור בלי בעלים, יש לפרש, שזה מפני שלא דנים כלל את מועדות השור בלי שיהיה לו בעלים שנעשה

(המשך בעמוד ג')

מים שבאש שבמים - כח האהבה

התאווה הנובעת מיסוד המים שבאש שבמים, הינה להיות אוהב ונאהב.

כל אדם הבריא בנפשו, חפץ להיות גם לאהוב אחרים וגם שאחרים יאהבו אותו. ישנה מדרגה שפלה, שבה האדם רוצה שראובן יאהב אותו, אך הוא אינו אוהב את ראובן, אלא את שמעון. וישנה מדרגה עוד יותר שפלה, שהוא רוצה שיאהבו אותו, אך הוא אינו אוהב אף אחד. אך המצב הבריא והרצוי הוא, לאהוב ולהיות נאהב.

הרבה בני אדם מחפשים אהבה הדדית שלמה - שהם יאהבו את מי שאוהב אותם בשלמות. אך רוב מה שבני האדם קוראים לו "אהבה", אינו אלא "תאווה". ואלו המעט שכן מצאו אהבה אמיתית בעולם הזה, במשך הזמן מגלים שגם אהבה זו אינה מושלמת, ואינם באים לידי סיפוקם.

מציאות זו גורמת לשלל אפשרויות. או שהאדם מנחם את עצמו באהבה שכן קיימת ואינו ממשיך לחפש הלאה, או שהוא נחסם רגשית לחלוטין, או שהוא מתייאש מלמצוא אהבה אמיתית, או שהוא מחפש אהבה בכל פינה אפשרית, ונוחל אכזבה אחר אכזבה ללא מנוח.

הצורך של האדם למצוא אהבה שלמה, נובע מהצורך הנפשי העמוק שהקב"ה טבע באדם לשתף את זולתו ולהשתתף עימו בכל נימי נפשם הדקים והעדינים. ומכאן נובע הקושי, למצוא את אותה האהבה. שהרי האפשרות לשתף ולהשתתף בנימי הנפש אחד של השני, תלויים בכל כך הרבה גורמים פנימיים וחיצוניים, עד שזה נעשה יקר המציאות.

והאמת היא, **שלעולם** לא ניתן למצוא אהבה אמיתית שלמה בין בני אדם, ותמיד יהיו רבדים עמוקים בנפש, שאותם לא נוכל לחלוק עם אף אדם בעולם.

כאשר האדם מפנים זאת, הוא נותן לחיפוש האהבה את היחס הנכון. ויתר על כן, הוא מתחיל לבנות לעצמו חיים פנימיים, אשר רק שם הוא ימצא מזור לבקשתו. אסור להפסיק את בקשת האהבה בין בני האדם, אך מעיקרא האדם צריך לחפש שם רק את מה שצריך ואפשר למצוא. ואת החלק שלא צריך לחפש בחוץ, ובלאו הכי אי אפשר למצוא שם, האדם מגלה בתוך הנפש פנימה.

האדם צריך לבנות לעצמו חיים בשני עולמות. עולם אחד, הוא העולם שבו הוא קושר את כל הקשרים הנצרכים והנכונים עם בני האדם מתוך אהבת יש-ראל אמיתית וחזקה. ועולם שני, הוא העולם הפנימי של עצמו, שבו מתחבר לעצמו ולבוראו.

באופן הזה, האדם יכול לגלות אהבה אמיתית שלמה. ובאופן הזה, גם הקשרים שלו עם בני האדם, נעשים אמיתיים ויציבים יותר.

ובנוסף לכך, האדם בונה לעצמו מקום, שאליו הוא יכול לפנות בעת הצורך. לפעמים ישנן בחוץ אכזבות גדולות. לפעמים הוא חווה את נפש חברו באופן עמוק, עם כל הקשיים וההתמודדויות וכו', וזה לוקח ממנו כוחות רבים. במקרים כאלה ועוד רבים אחרים, האדם יכול לפנות אל תוך עצמו, ולאגור כוחות, על מנת להמשיך לשמור על האיזון, ולהתמודד עם החיים באופן הנכון.

את הצורך העמוק של הנפש להיות גם נאהב, אי אפשר ולא צריך לבטל. ואדרבא, צריך להגדיל אותו ככל האפשר, ולא להסתפק בזוטות. משום שרק באופן הזה, האדם יכול להגיע למקום בעומק נפשו, שכל האהבות שבעולם אינן מספקות אותו כהוא זה, והחלל שנוצר בנפשו תובע מילוי ללא הרף, עד שהוא מגיע לגילוי האהבה האמיתית והשלמה של הקב"ה, וגם אהבתו לקב"ה מציפה אותו בכל חלקי נפשו, ואז הוא מוצא מנוח למבוקשו. ■ [מתוך סדרת "ארבעת היסודות - יסוד המים" פרק י"ט]

הסוגיות השבועית

המשך מעמוד ב'

גם הוא מועד, אבל בדקות יותר יש לומר בדעת התוס', שכל מה שמתחילים לדון על מועדות השור, הני מילי בשור שבעליו כבר פשע במה שהוא לא שמר על שורו שלא ייגח, רק אז מתחילים לדון על השור לעשותו מועד.

ולפ"ז נמצא שא"א לחשב את הנגיחה הראשונה של השור במנין הנגיחות שיעשה בהם מועד, אבל אין זה רק מפני שיש דין סדר להעדה כמו במהלך הקודם, אלא מונח כאן הגדרה אחרת לגמרי, שהנגיחה הראשונה של השור הרי היא כמו נגיחה של ההפקר, שבודאי לא נעשה מחמת תה מועד, והטעם לכך, כי רק נגיחה שבאה מכח פשיעת הבעלים בשורו, שהתרו בו ובכל זאת לא שמר עליו, ונתקיים בו ה"ולא ישמרנו" היא נגיחה שיוצרת ההעדה לשור, אבל הנגיחה שהיתה לפני ההתראה בבעלים אין לה דין נגיחה שיוצרת מועדות, אלא היא כמו נגיחה של שור ההפקר, ולכן אין השור נעשה מועד עד הנגיחה הריבית, שאז נשלמו שלש נגיחות שבאו מכח פשיעת הבעלים בהתראה, ורק נגיחות אלו יוצרות ההעדה לשור.

[ולפ"ז מובן גם ענין רשות משנה בהעדה השור, של עולם אין דנים את השור עצמו אלא כלפי בעליו שלא קיים את חיובו ופשע בשמירתו, וא"כ לא נעשה השור מועד אלא כלפי הבעלים שעבר על ההתראה ופשע בשמירתו].

ובקצרה. נתבאר עד השתא שני דרכים בדעת התוס', מדוע הנגיחה הראשונה אינה עולה מן המנין, למהלך הראשון, זה מפני שיש דין של סדר נגיחות, ומכיון שעי"ק ההעדה היא ההעדה הבעלים, לכן צריך שתקדם ההעדה הבעלים להעדה השור, והנגיחה הראשונה שהיתה לפני ההעדה הבעלים אינה עולה להעדה השור. ולמהלך השני שחודד השתא, שהעדה שור, עניינה ההעדה שור שיש לו בעלים, אזי לא סגי בכך שיש לשור בעלים, אלא נאמר שצריך דוקא בעלים כזה שנתקיים בו ה"ולא ישמרנו", ומהאי טעמא אין הנגיחה הראשונה עולה מן המנין, שהרי נגיחה זו היתה לפני שהתקיים בו ה"ולא ישמרנו" והרי זה כנגיחת שור הפקר שאין לו בעלים.

והחילוק שבין שני הדרכים, שלפי ההבנה הראשונה, יש ההעדה לשור, ויש ההעדה לבעלים, והם שני דברים נפרדים, אלא דמ"מ יש יחס ביניהם, ולכן נאמר דין סדר בההעדה, אבל לפי ההבנה השניה עולה שההעדה השור גופא תלויה ממש בההעדה הבעלים, שרק לגבי נגיחה של שור שיש לו בעלים, והוא עבר על התראתו, אנו דנים את מועדותו של השור. ■ [מתוך קובץ שיעורים כלליים

על ח"מ שיעור כללי מט']

כמו שמבינים למשל, שאדם העמל לפרנסתו הקב"ה אינו תובע ממנו שיעזוב את עמלו בפ־רנסה ויעסוק בתורה, ומ"מ מחוייב הוא לקבוע עתים לתורה, ואחת השאלות שנשאל אדם לאחר פטירתו היא: "קבעת עתים לתורה". וק־ביעת עתים זו לתורה, אין תכליתה רק הלימוד של שעה או שעתיים ביום ויותר, כל אחד לפי אפשרותו, אלא מכח זה בעצם האדם נעשה מקושר למקור החיות שבתורה הקדושה.

כמו, להבדיל, אדם היוצא בבוקר מהבית לעמל יומו עד הלילה, שדואג לקחת עמו בשקית מעט אוכל ובקבוק קטן של מים, והאוכל והמים הללו הם אלו שמזינים את גופו לאורך כל היום כולו - כך השעתיים לימוד הללו, הם בעצם הכח ממנו יונק האדם את חיותו במשך כל היום.

אלא שישנם בזה שני סוגי אנשים: האחד לומד שעתיים, ובשעת הלימוד הוא לומד, אבל בשעה שהוא סוגר את הספר, הוא שוכח ממנו ונזכר בו רק למחרת כשפותחו שוב. זהו אדם ששעתיים יש לו חיות, אבל כל היום כולו הוא בבחינת מת!

לעומת זאת, ישנו אדם הלומד שעתיים, והם עבורו מקור חיותו. הוא מוכרח אח"כ לצאת לעמול לפרנסתו, הוא מוכרח להתעסק בטרדות המשפחה וגידול הילדים, אבל יניקת החיים שלו היא מאותן שעתיים. שאר העיסוקים אצלו הם בגדר חוב שהוא חייב לפרוע.

ולענייננו בענייני העבודה: תביעת הרמח"ל מהאדם: **למה לא יקבע האדם לעצמו עתים לפ־חות להסתכלות הזה** - אין זה ענין של קביעת עתים לתורה בלבד, אלא שמכח העתים הללו אדם יקבל הסתכלות אחרת על החיים, משם הוא יקבל מקור אחר של חיות!

ניתן דוגמא.

לאדם יש מקצוע, כגון תיקון מכונות כביסה, והוא עובד בו מבוקר עד ערב, כדברי הכתוב "יצא אדם לפועלו ולעבודתו עדי ערב" (תהלים קד, כג). מהיכן הוא יודע את המקצוע? הוא למד שנתיים. השנתיים הללו עברו כבר מזמן, לפני חמש-עשרה שנה, אבל הם אלו שבעצם נותנים לו את ההכוונה לכל עבודתו במשך היום, הם הבסיס של חיי היום-יום. אם הוא לא היה לומד איך לתקן מכונות כביסה לפני חמש-עשרה שנה, הוא לא יכל כיום לעבוד מבוקר עד ערב.

אם כן, כשמבינים שעל האדם לקבוע עתים לעיין - הן בדברי התורה הקדושה והן בענייני העבודה - זהו גדר של דפוס חיים איך הוא יחיה בשאר הזמן. אין הכוונה להשקיע עתים רק לשם עתים, אלא לקבוע עתים שמכוחם יהיה מקושר לתורה גם בשאר חלקי היום. אם לא ינהג כך - יתכן שבזמן שהוא לומד הוא חי, אבל בשאר חלקי הזמן הוא מת. אולם בעומק יותר,

גם באותו זמן הוא לא תופס את הדברים בצורה נכונה.

אם כן, אפילו אדם שאין לו זמן רב, ובדרך כלל רוב בני האדם לפחות חושבים שאין להם זמן, אבל לקבוע עתים, למצוא זמן מועט - אפשר גם לשיטתם, ואותו זמן מועט צריך לתת להם מבט אחר לגמרי על כל סדר יומם.

כאותו מעשה ידוע בר' ישראל מסלנט שבא לפניו אדם ואמר שיש לו אפשרות ללמוד חצי שעה ביום, ושאלתו בפיו מה ילמד בזמן הזה? אמר לו ר' ישראל שילמד מוסר, וכששאל מדוע, הסביר ר' ישראל: כשתלמד מוסר, תגלה שיש לך יותר זמן ללמוד, ואז ממילא תלמד גם גמרא.

העומק של הסיפור הוא, שלימוד המוסר איננו התעוררות גרידא, אלא זו עבודת האדם שבא מעותה הוא מקבל הסתכלות אחרת, ואז לפתע ימצא עוד זמן פנוי ללימוד ולעבודת ה'.

ישנם יועצים, שעבודתם היא לייעץ לבני אדם איך לעבוד מקסימום עבודה במינימום זמן. מסדרים לאדם את סדר יומו, שיראה כיצד אפשר לנצל טוב יותר את הזמן.

אם אדם באמת לומד את דברי רבותינו ז"ל בע־נייני עבודת האדם, הוא ימצא יותר זמן להש־קיע בזה. אבל זהו החלק החיצוני, לא זו הנקודה הפנימית. הנקודה הפנימית היא, שינתב את כל צורת החיים באופן שונה.

וְהִנֵּה הַפְּתוּב אוֹמֵר (איוב כח, כח) הֵן יִרְאֶת ה' הִיא חֲכָמָה, וְאִמְרוּ רְבוּתֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבָרְכָה (שבת לא ע"ב) הֵן - אַחַת. הִרִי שֶׁהִירְאָה הִיא חֲכָמָה, וְהִיא לְבָדָה חֲכָמָה, וְנִדְאִי שְׂאִין נִקְרָא חֲכָמָה מֵה שְׂאִין בּוֹ עֵינִין. אֲךְ הָאֲמַת הִיא, כִּי עֵינִין גְּדוּל צָרִיךְ עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְדַעַת אוֹתָם בְּאֲמַת, וְלֹא עַל צַד הַדְּמִיּוֹן וְהַסְּבָרָה הַנוֹזְבֶת, כֹּל שֶׁכֵּן לִקְנוֹת אוֹתָם וְלִהְשִׁיגָם.

כאן כתובה בעצם התמצית של כל דברי רבינו הרמח"ל עד כה. הוא בא לבאר ולהעמיד שיש־נה תפיסה מוטעית המביטה על ענייני היראה בפרט והעבודה בכלל, כדברים הידועים לכולם אלא שקשה לקיימם. ישנם נסיונות, יצר הרע ותאוות, ולכן קשה להתמודד עם חיובי העבודה. הִדְעֵ ידוע, אבל ההתמודדות קשה.

משל למה הדבר דומה, כל בני העולם ללא יוצא מן הכלל, יודעים שהעישון מזיק לבריאות, ועם כל זאת רבים הם המעשנים. מדוע? כי יש להם תאוה. בדעה לא חסר. הם יודעים שאנשים מעשנים נעשים חולים מזה, סובלים סבל רב וחלקם מתים, אך חסר להם בהשבה אל הלב. התאוה גוברת על פני ההשבה אל הלב של הסי־כון העצום הכרוך בעישון.

זו ההסתכלות הפשוטה על ענייני המוסר והיראה: אדם יודע את הדברים, רק קשה לו להתמודד איתם. הוא יודע שצריך להתנהג באופן מסוים והוא מתנהג באופן אחר, וכשנ־שאל מדוע, הוא אומר: אתה צודק, קשה לי, אין לי כח, יש לי תאוות וכו'.

את התפיסה הזו בדיוק בא רבינו הרמח"ל לש־לול! לא ולא, לא זהו שורש הבעיה! ודאי שזה חלק מהבעיה, אבל אין זה שרשה! שורש הבעיה נעוץ בכך שהאדם אפילו לא יודע את הדברים. אם היה יודע אותם, כבר היה לו הרבה יותר קל! החלק של הידיעה יש בו שני חלקים: חלק סג־לי, וחלק פנימי יותר.

החלק הסגולי, כמו שמבואר בדברי רבותינו, שהאור של כל דבר טמון בחלק התורה השייך לו. האור של מצות חנוכה מונח בדיני ההדלקה, וכן בשאר המועדים.

זהו עניינה של הסגולה המובאת בספרים הק־דושים, שכשמגברת על האדם איזו שהיא תאוה, שיקרא את הפסוק המדבר על אותה תאוה עוד פעם ועוד פעם, ומכח כך ינצל. כגון אדם שיש לו תאוה לשקר, שיחזור עשרות פע־מים על הפסוק "מדבר שקר תרחק", וכך ימנע מלשקר. העומק של עצה זו הוא, כי בעצם האור של המצוה גנוז באותו פסוק, ואם אדם חוזר על הפסוק, הוא בעצם מאיר בתוכו את האור שגנוז בפסוק, והוא ישמור עליו מפני החטא.

לכן הורונו רבותינו, שכאשר רוצה האדם לפ־עול בדבר מסויים, לא די בכך שיעסוק בו בפ־על, אלא מוכרח הוא ללמוד את חלקי התורה השייכים לאותו ענין, שכן יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ויום, ולולי עזרת הבורא יתב־רך אינו יכול לו. היכן טמונה עזרה זו? בדינים, בהלכות, בסוגיא של אותו ענין. שם מונח האור הרוחני, ובצירוף נקודת העמל שלו - האור הזה יסייע לו להילחם ביצרו.

הרי בכדי שיוכל אדם לעבוד את בוראו כראוי, הוא נזקק לסייע. כוחו לבד אינו מספיק. מהיכן ישאב האדם סיוע לעבודת הבורא? כאשר ילמד בעיין את הסוגיות הנוגעות לחלקי עבודת ה', כל חלק וחלק שילמד - יתגלה לו האור שבו, והוא יהווה עבורו סיוע להגיע לנקודה הפנימית שברצונו להשיג. זוהי, אם כן, סיבה אחת לצו־רך לעיין בענייני היראה ושאר חלקי העבודה. ■

[מתוך בלבבי משכן אבנה על מסילת ישרים פרק א]

תועלת ההזדהות הרגשית עם הילד עבור תקופת הנערות

השלב הראשוני של הזדהות והשתתפות עם הרגשות של הילד, הינו חשוב מאד לקשר בין ההורים לילדים, ולמעשה בכך אנו קוצרים את פירות ההשקעה שלנו בפיתוח עולם ההרגשות של הילד.

נבאר את הדברים. כפי שנתבאר לעיל בארוכה, הדרך להשגת פתיחות רגשית של הילדים כלפי ההורים - מושגת ע"י מספר שלבים: א) שילוב ההרגשות של ההורים בחיי השיגרה. ב) ההורים יוזמים שיחה עם הילדים אודות ההרגשות של ההורים עצמם [בצורה מבוקרת], בין אם הן קשורות לילדים ובין אם לאו. ג) לאחר מכן מתפתח השלב השלישי, שבו הילדים נפתחים לאט לאט ומתחילים לדבר בצורה חופשית על ההרגשות שלהם, כאשר בתחילה הדברים היו בבחינת דברים היוצאים מן הלב שלנו ונכנסים ללב שלהם, ולאחר מכן זה מתהפך, וכעת עלינו לדאוג שהדברים היוצאים מהלב שלהם - יכנסו ללב שלנו.

כאשר הילד מבטא את עולם ההרגשות שלו, והוא חש שהדברים היוצאים מן הלב שלו נכנסים ללב שלנו, וההורים מרגישים אותו באמת, מלבד התועלת לטווח הקצר שמסייעת לו להתמודד בקלות עם הקשיים בהם הוא מצוי, יש בכך תועלת עצומה לטווח הארוך, וזאת בעצם העובדה שהילד יודע שתמיד יש לו אוזן קשבת ולב פתוח מצד הוריו.

כמובן שהריוח מכך עבור חינוך הילדים הינו חשוב ביותר, שהרי כאשר הילד מבין שהוא יכול לשתף את הוריו בכל הקשיים והלבטים עמו הוא מתמודד, נחסכת בכך מההורים עגמת נפש רבה [ביחוד בתקופת הנערות] שנגרמת לעתים מסגירות של הילדים הגורמת להם בעיות קשות בתחומים רבים.

המציאות מראה, שלא קיים אדם שאינו מעוניין לספר את חוויותיו לאדם שבאמת מוכן לשמוע אותו, ובמקרים מסויימים ישנם אנשים מבוגרים שמשוועים לכך שיהיה מישהו שיקשיב להם, ולעיתים אף הם יהיו מוכנים לשלם תשלום גבוה לאדם שישב ויאזין למצוקותיהם ולהגיגיהם. [אכן, לפעמים אותם אנשים שעוסקים בכך כמקצוע, אינם עושים את עבודתם כראוי, וכל ההקשבה שלהם הינה חיצונית בלבד, כאשר הם מצפים בקוצר רוח שהיושב מולם יסיים את השיחה, על מנת שיוכלו לעבור ללקוח הבא...].

ולכן, כאשר ההורה נותן לילד תחושה אמיתית שיש מישהו קרוב אליו שמוכן להקשיב לו ממקום עמוק ולהרגיש אותו, אין סיבה שעולם ההרגשות שלו יהיה חסום, ובאופן טבעי הוא ירגיש חופשיות לשוחח עם הוריו אף על קשיים ולבטים עמום הוא מתמודד.

עם זאת, כמובן שהדברים משתנים בהתאם לגיל הילד, כאשר בגיל הקטן נוכל להבחין בכך באופן חד יותר, לעומת הגיל המתבגר יותר ששם זה תלוי אף בעולם החשיבה של הילד, ובמקרים קיצוניים, כגון כאשר הילד אינו משתווה עם הוריו בדעות וכדו', אין לצפות שהוא ישתף את הוריו, מכיון שהוא רואה את עצמו בצד אחר של המטבע, אולם באופן כללי כאשר הילד מרגיש שיש מישהו שמקשיב לו ומזדהה עמו, ברור שהוא חש קירבה ופתיחות כלפי הוריו.

החינוך להרגשות

לאחר שעסקנו למעלה בחשיבות של בנין עולם ההרגשות, והדרכים שבהם נוכל להקנות זאת לילדינו [כאן המקום להבהיר, שנושא עולם ההרגשות הינו רחב מאד וכולל בקרבו פרטים רבים ומורכבים, ובמסגרת זו עסקנו בכך בקיום כלליים בלבד], ניגש עתה לשלב האחרון בנושא זה, והוא החינוך להרגשות, כלומר לנתב את ההרגשות של הילד ולהפנותם לאפיקים חיוביים.

מהו חינוך להרגשות?

(המשך בעמוד ז')

נושאים בפרשה

המשך מעמוד א'

לח, שדרכו להתפשט. ועיקר מדרגת החלל בקומת ישראל נקראת רחל, שהיא עיקרו של בית, שמהותו חלל בקרבו. ולכך היא מבכה על בניה, מבכה על רחל, - ר-חל, שנתרחב.

וכאשר במקום להחזיר המילוי הראשון ממלאים מילוי חדש נקרא הדבר חלף חל-פ. החלפת המילוי במילוי אחר. ובעומק בערך למילוי הראשון השלם המילוי השני עדיין נקרא חלל בערכין. וזהו המדרגה הנקראת חלום חל-ום. שבחלום נעשה חלל מן המציאות ומתמלא ע"י המדמה. ומילוי המדמה אינו מילוי גמור אלא דמיון. ובערך למילוי המציאות הגמור, מילוי המדמה עדיין אינו שלם ונשאר חלל. ולפיכך מת גמור נקרא חלל, ושינה שהיא אחד משי-שים במות, יש בה חלום, חלל פורתא.

וכאשר זוכים לחזור ולמלא את החלל בשלמות נקרא הצ'לחה, צלח, צ-לח. מילוי החלל בשלמות. ושלמות זו מתגלה בא"י הנקראת "ארץ זבת חלב ודבש". חלב, חל-ב מקום מ"לוי החלל, בבחינת "ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה, מראשית שנה ועד אחרית שנה". ובכל מקום האויר בבחינת חלל, משא"כ בארץ ישראל, אוירא דא"י מחכים, כי גם האויר אינו חלל אלא מלא מ"עיני ה'", עיון, חכמה. וזהו מצות חלה בא"י, חל-ה. ומשם נולד הספק בירושת צלפחד, חל - צפד.

והגילוי השלם יהיה לעת"ל, שע"ז אמרו בסוף תענית, "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, כולם מחוי באמצע ואמרי זה ה' קיונו לו ויושיענו". שמה שנקרא עתה חלל, עתיד להתהפך למחול, מילוי אור א"ס, וע"ז כולם מורים באצבעים.

ודבר זה הושרש ביצ"מ, דכתיב (שמות טו, כו) כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך וגו'. כל המחלה, כל-מר כל החללות, "כי אני ה'", ממלא את החלל. ולכך בדרך יציאתם ממצרים לא ניזונו מלחם מן האדמה, שנעשה ע"י שמחללים באדמה ונותנים זרע לתוכו וצומח ממקום החלל שנתמלא. אלא ירד להם לחם מן השמים, שבא ממקום המילוי ששורשו זיו האור העליון, כדברי הרמב"ן, אור של מעלה מהחלל.

והושלם גילוי זה במתן תורה דכתיב (שם כד, יב) "ואתנה לך את לחת האבן" "לחת", לח-ת. מסלק את כל החללות דקלקול, וכאשר חטאו כתיב (לב, יא) "ויחל משה", ויחל דייקא. ויתר על כן כתיב (שם יט) "וירא את העגל ומחלת". ולעת"ל כנ"ל יחזור ויתהפך למחול לצדיקים. ■ [מתוך כתבי הרב, שליט"א]

שרשי התיבות המרכיבים מאמר זה: חוילה, בדלח, חדקל, לקח, לחם, שלח, חלב, מחוילאל, החל, מתושלח, חלון, כלת, כסלוחים, חדל, שלח, מלחמה, לחם, מלח, לחי, חמל, חלק, חלום, נחל, מחל, מחלת, רחל, לח, חלף, רחלים, חיל, חלום, הצליח, צלח, חליפה, חלש, חמול, חלה, חכלילי, לחץ, מחלי, מתלקח, מחול, חבל, לוח, שלחן, מלקח, אחלמה, חלבנה, סלח, חרגל, גחל, אביחיל, חלון, לחך, שותלח, חניאל, צלפ-חד, חלמיש, נחשל, חסל, זחל.

שרש אבטיח - המשך

ביום הראשון של מעשה בראשית נבראו המים,¹ כמ"ש: "ורוח אלקים מרחפת על פני המים" (בראשית א, ב). בהם נתגלתה בחינת הרוך (המים רכים). ביום שני דמעשה בראשית נאמר: "יהי רקיע בתוך המים ויהי מב- דיל בין מים למים". זהו גילוי ל"קושי הטח את הרוך".

כמו שהגדרנו למעלה, מטרת הטיח היא לעכב את המים (בין שבחוף מלהיכנס בפנים, ובין שבפנים שלא יצאו לחוץ); הקשה מעמיד את הרוך במקומו.

לפי זה, אנחנו יכולים להבחין גם ברקיע את בחינת הטיח; שהרי גם הוא מבדיל בין המים, מעמידם על מקומם ומעכבן מלבא אלו אל אלו. בכך, הוא מהוה טיח גם בפני המים העליונים, שלא ירדו למטה, [זו בחינת הטיח שבאבטיח, שמעכב את המים הפנימיים (כנגד המים העליונים) מלצאת לחוץ], וגם בפני המים התחתונים שלא יעלו למעלה² [וזו בחינת הטיח שבגג, שמעכב את כני- סת המים החיצונים (כנגד מים של מטה) מלהיכנס בפנים].

מצאנו, א"כ, את שורש האבטיח ביום שני דמעשה בראשית. לעיל [בבן אבטיח] ראינו שהטיפה צריכה להישאר בראש (גולגור- לת), ולא לרדת לתתא. כעת, אנחנו מגלים שהשורש של הדבר הוא ב"יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים", בין מים עליונים למים תחתונים, וכמ"ל.

והנה, המילה אבטח מתפרקת עוד ל'חטא-ב'. זהו רמז למה שציינו חז"ל שבפסוקים המ- תארים את היום השני של מעשה בראשית [יום בריאת הרקיע, כנ"ל], לא נאמר בהם "כי טוב", ופירושו: מפני שבו נברא גיהנם לענוש את החטאים.

לפי"ז, שמו של האבטיח ('חטא-ב') מעיד על שורשו (יום ב' דמע"ב כנ"ל) שהוא היום שבו נבראת החציצה, ההבדלה³ והשניות (האות ב' היא השניה⁴, ומספר הגמטריא שלה

1 הם אחד מעשרת הדברים שנבראו בו ביום.
2 כדברי חז"ל המים התחתונים בוכים: "בעיני למהיו קמי מלכא" (אנו רוצים להיות לפני המלך). ז"א שהם רוצים לעלות למעלה, למקום המים העליונים.
3 כלשון הפסוק "ויהי מבדיל".
4 חטא ב', פירושו החטא של השניות, דהיינו

הוא שנים), שהם שורש לחטא⁵ ולעונשו (גיהנם).

גילוי לקשר שבין החטא למחלוקת אנו מוצאים בחטא הראשון. על הנחש אמרו חז"ל שהוא בעל לשון הרע. והרי ידועים דברי חז"ל במצורע, "בדד ישב", שהוא מידה כנגד מידה: הוא הפריד בין בני האדם באמרו לאחד לשון הרע על השני, אף הוא ישב בדד, מופרד מבני אדם.

נמצא שהפירוד והמחלוקת (שהתגלו בנחש), הם שגרמו לחטא הקדמון.

וזהו הגורם לבחינת האבטיח (הטיח המעכב את המים). כי, לולא בא הנחש על חוה ומ- טיל בה זוהמא לא היה אדם הראשון חוטא, ואז לא היה שום קלקול במה ש"האדם ידע את חוה אשתו", והיה לה ל'טיפה' הנמצאת למעלה לרדת למטה⁶, ולא היה צורך בטיח.

אבל לאחר החטא נמצא הקלקול, והוצרך הטיח כדי שהטיפה תישאר למעלה, וכן, שמים עליונים ישארו למעלה ומים תחת- נים למטה.

העדר אבטיח במצרים

העדר הטיח מתגלה במצרים. כמו שהזכרנו, הטיח שבגג מעכב את המים מלהיכנס בבית ("יורה, שמורה להם לטוח גותיהם"). אם יכנסו המים לבית, הוא לא יהיה ראוי למגור- רים, ונמצא הבית בטל. א"כ, הטיח המאפשר את המגורים, הוא זה שמקיים את הבית.

במצרים, לעומת זאת, היה ביטול לבית, כמו שדרשו חז"ל על "פיתום" - שהיה פי תהום בולע את מה שישאל היו בונים.

בליעה זו, סיבתה בכך שמצרים "שותה מל- מטה", כמו שנאמר: "כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים הוא אשר יצאתם משם אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך כגן הירק. והארץ אשר אתם עברים שמה וכו' למטר השמים תשתה מים" (דב- המחלוקת.

5 וכן מתגלה בפסוק: "קולע אל המטרה ולא יחטיא". כי הקליעה אל המטרה היא המצב שבו החץ מתאחד עם המטרה, וזה נקרא לא יחטיא, ומכלל לאו אתה שומע הן שהחטא הוא היפך האתאחדות - החטאת המטרה.

6 זהו טבע המים: "עוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך".

רים פי"א י-יא). כלומר, ארץ ישראל שותה מים מלמעלה, ומצרים מלמטה.⁷

נמצא כי בחינת "ביטול הבית" שבמצרים היתה מכח המים. היפך הטיח שמקיים את הבית בהגן עליו מן המים, מצרים, מנגד, מבטלת את הבית, בהביאה אותו אל תוך המים. זהו גילוי להעדר בחינת הטיח המגן על הבית ומונעו מלהתבטל.⁸

תיקון האבטיח

מחג הפסח ואילך, שמפסיקין לשאול על הגשמים (ותן ברכה), ומתחילים ימות החמה (בהגדרה כללית), אין גשמים יורדים מן השמים, אלא טל. כדברי הגמ', ירידת הטל לעולם הינה ברכה⁹, ולכן, בתקופה זו אין צורך בטיחת הגגות.

בחינה זו מתגלה עוד, במה שהגמ' אומרת, שכאשר מקריבי הפסח היו אומרים הלל, היו "מרפסין איגרא" (משברים הגגות). זהו היפוכו של ה"לטוח גותיהם" של ימות הג- שמים.

ועוד גילוי לזה יש למצא בענני הכ- בוד שלוו את בני ישראל במדבר במשך הארבעים שנה, לנחותם הדרך. שלא כבדרך כלל, שמפני העננים טחים את הגגות, במדבר, העננים הפכו להיות ענני כבוד¹⁰, שאין מצריכים "לטוח גותיהם"; אדרבה, הם אלו ששמרו עליהם! ■ [מתוך שיעורי שמע בלבביפדיה מחשבה א-ב אבוס, שיעור זה נמסר ביום ד' בחולון 20:30 - ומשודר בשידור חי שלקול הלשון 073.295.1245].

7 בגמ' נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע מהיכן העולם שותה, האם הוא שותה מלמעלה או מלמטה. ואלו ואלו דברי אלוקים חיים: חד מיירי בשורש דארץ ישראל, וחד בשורש דמצרים. בשורש דארץ ישראל העולם שותה מן השמים, ובשורש דמצרים מן הנילוס העולה.

8 יש לשים לב שהטיח מגן מפני המים שמלמעלה (מטר השמים), ולמים של מטה הוא שנעדר הטיח.

9 הגשמים, לעומתו, יורדים פעם לברכה ופעם לקללה.

10 עה"פ: "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" נחלקו בגמ': לחד מ"ד היו עננים ממש, ולחד מ"ד - ענני כבוד. וכבר הוזכר פעמים רבות: השורש הוא ענני כבוד, והענף הוא עננים כפשוטו.

ו. פיזור הנפש.

צורת חיים שאינה יונקת ממקור עונג פנימי היא צורת חיים שבבחינת פיזור נפש. על זה מובא ב-'חובת הלבבות' (פתיחה לשער הביטחון) שהחסיד היה מתפלל - 'הרחמן יצילני מפיזור הנפש'. פיזור הנפש זה לאו דווקא אדם שמחשבותיו משוטטות בכל דבר, ואין הוא מסוגל לסדר אותן, זהו כבר פיזור נפש מוקצן. אנו מדברים על פיזור נפש הקיים אצל רוב בני האדם, כמעט אצל כולם.

הבעיה נובעת מכך שחסר כוח שיאחד את הכל, חסר כוח אחדותי שיכול לאחד את נפש האדם.

נבחן למצוא מהי הסיבה לכך:

החיים ביום הם משעממים מאוד. יחידים יש להם אתגרים אך רוב האנשים בטוחים שאם הם יעזבו את העבודה הנוכחית ישועתם קרובה לבוא, אך כולנו יודעים שלא כך הדברים.

מדוע החיים משעממים?

כי רובם של רובדי הנפש לא פונים פנימה לתוך האדם, אלא הם פונים החוצה בתפוזות, ובאופן זה אין חיבור פנימי וממילא לא יכול להיות חיבור חיצוני הולם. ואם אין חיבור אין עונג אמיתי, וכך נולד לו השעמום.

מקור החיות שבאדם הוא העונג שמתוכו, שם מקור חיותו ושם מקור אחדותו. אילו רובדי הנפש יהיו סדורים בתוך האדם בצורה נכונה, ומקושרים ומאוחדים פנימה, הרי שיש לו מקור אנרגיה, מקור חיות אחדותי. אדם כזה המאוחד עם פנימיותו ומכוח כך הוא פונה החוצה, הוא פונה מהמקור המחובר שבתוכו החוצה, באופן זה הוא יכול להתחבר החוצה בצורה נכונה ואמיתית, ואז הוא ימצא עונג גם שם בחוץ.

ז. אהבת עצמו יסוד לאהבת זולתו.

אבקש את סליחת הקוראים על החדות שבהגדרה לקמן: לדאבוננו העולם הזה הוא עולם של אנשים בודדים המנוכרים זה לזה.

יש הרבה שיתמהו על הגדרה זו, הם לא מרגישים כך. ישאלו - "מה קרה לך? זרקו עליך אבנים שאתה אומר דבר כזה?".

לא, לא זרקו עלי אבנים.

אך נסביר כלפי מה הדברים אמורים -

אומרים 'בוקר טוב' לאדם, הוא עונה לך 'בוקר טוב', אך אתה מיד חש ורואה שליבו לא איתך. ואם אתה אומר את זה יותר מדאי פעמים אז אומרים לך אל תהיה רגיש, זה רק סבל כאן בעולם הזה". זה נכון באמת סובלים מזה הרבה, אבל להגיד לאדם לא להיות רגיש, זה ברמה מסוימת כמו להגיד תסגור את האף כי יש כאן ריח רע. אבל אם הוא יסגור את האף הוא לא ינשום וממילא ימות.

לרוב האנשים חוסר הרגישות הזו אפילו לא מפריע. יגידו לך - "מה יש? הוא לא חיך, הוא הביע פנים זעופות?". לא, כי יכול להיות שהוא מחיך מפה לאוזן, אבל אתה מרגיש שבתוכו הוא לא אתך.

אם נתבונן למה בתוכו הוא לא אתך, נדע כי הבעיה לא התחילה אתך, שהרי אין לך ולא היה לך שום סכסוכי שכנים איתו. אלא הוא פשוט לא יודע מה זה חיבור פנימי, וא"כ איך הוא ידע מה זה חיבור חיצוני?

אהבת ישראל אמיתית נובעת מאותו אחד שראשית כל הוא אחד בתוכו. אך כל עוד שהוא לא אוהב את עצמו איך הוא יאהב את זולתו?

המושג 'אהבת עצמי' נתפסת אצל כולם בדרך כלל כדבר השלילי ביותר שיש, זה נובע מכך שאנשי מקצוע בתחום הפסיכולוגיה עם תפיסה חיצונית ושטחית מגדירים את 'אהבת האני' באופן לא נכון. ■ [מתוך דע את נפשך פרק ג]

חינוך ילדים

(המשך מעמוד ה')

נפתח בדוגמה מצויה. ילד או ילדה חוזרים הביתה ומכ- ריזים: 'אני שונא את...! בדרך כלל מהי התגובה הספונטית של האמא? 'איך אתה מדבר? אסור לשנוא אף אחד! האם נוכל להגדיר תגובה כזו כחינוך להרגשות? וכי יעלה על דעתנו שבאמצעות משפט קצר ובלתי מחייב זה אנו מחנכים את ילדינו להרגשות חיוביות? [אגב, מעניין לבדוק האם האמא מסוגלת באמצעות משפט קצר כזה לבטל באופן מיידי תחושה של שנאה שמתעוררת בה כלפי מאן דהו...].

ואף אם נפתח שיחה ארוכה יותר עם הילד, וננסה להסביר לו מה הן הרגשות חיוביות ושלייליות, בצורה זו בלבד אין סיכוי שנצליח לחנך אותו להרגשות חיוביות, וזאת מכיון שתחום ההרגשות שייך ללב, וא"כ אף הגישה לכך חייבת להיות דרך הלב, ולכן אף שהדרך הקלה ביותר היא להציע לילד דעות מה מותר לו להרגיש בלב ומה לא, בודאי שאין זו דרך יעילה.

ומאידך, בודאי שעלינו לחנך את הילד להרגשות חיוביות, וביחוד שישנן הרגשות שליליות שיש עליהן לאו מפורש בתורה, כגון: "לא תשנא את אחיך בלבבך" וכדו', אלא שדו- קא בשל כך עלינו לעשות זאת בצורה נכונה ויעילה, וכפי שיבואר לפנינו.

ענישה מתוך אהבה

כל הורה נתקל במקרה בו הוא צריך (ולעיתים אף כשאינו צריך...) להעניש את הילד, כאשר העונש משתנה לפי מהות וחומרת המעשה וכדו'. כעת הבה נבדוק את עצמנו, האם הענישה שלנו נעשית מתוך לב כעוס, או מתוך דאגה אמיתית וכנה, שנובעת מאהבה עמוקה מאד למי שאנחנו מחנכים.

התשובה לכך משתנה לפי הענין. כאשר הענישה נעשית באופן מיידי, הרי שרוב הדברים "חינוכיים" שנעשים בצורה ספונטנית, סמוך למעשה, נובעים מתוך התפרצות פנימית שבדרך כלל מביעה את השלילה שבהרגשות, ובו- דאי שלא ניתן להגדיר דבר שנעשה מתוך כעס - כחינוך נאות [אגב, בפרט בכל הנוגע לחינוך הילדים, כל הורה צריך להשתדל לעבוד על מידת הכעס, ועליו למתן את עצמו ול- צמצם ככל האפשר את ההתפרצויות שלו כלפי הילד, אולם כעת איננו עוסקים בכך].

לעומת זאת, ישנם עונשים שניתנים לאחר התייעצות ההורים, מתוך שיקול דעת שנעשה בזמן מיושב ושקט [איננו עוסקים במסגרת זו באלו מקרים יש להעניש וכי- צד, אלא במקרים שבהם ההורים הכריעו כי הענישה היא הכרח], כאשר האם או האב ניגשים לילד ומוודיעים לו: 'בעקבות המעשה החמור שעשית, החלטנו להעניש אותך באופן מסוים'. ■ [מתוך דע את ילדיך פרק ג]

כלל צורת עסק התורה

תורה, אבל לא מדוע הוא עוסק בדברי תורה.

כשהאדם מברר לעצמו מדוע הוא עוסק בדברי תורה הוא צריך לברר לעצמו מדוע בשכלו הוא עוסק בדברי תורה ומדוע במעמקי הלב שלו הוא עוסק בדברי תורה. אבל אם הוא לא בירר את שכלו ולא בירר את ליבו איך הוא יברר מדוע הוא עוסק בדברי תורה? נפה"ח כותב את האמת למה לעסוק וכאן מתחילה עיקר עבודת הביורר שהאדם מברר את שכלו ומברר את ליבו לכן כל עומק צורת הלימוד של דברי הנפה"ח הוא בנוי על ידיעת הדברים, אבל הוא בנוי על כך שהאדם מברר את שכלו ומברר את ליבו.

לפי זה, שאלה יסודית מאוד שנשאלה: הדברים שנאמרים הכתובים כאן בדברי הנפה"ח הם אמת לאמיתה, אבל למעשה אנחנו רחוקים משם וזה נשאר כאמונה בעלמא.

תשובה לדבר, מדוע זה נשאר כאמונה בעלמא? כי מבררים את מה שכתוב ולא מבררים את הלב שלי ואת השכל שלי. אם אני מברר את הלב שלי ואת השכל שלי אז נעשה לי בירור בתוך כוחות הנפש ואז עם הידיעות הללו אני עובד בשלב הנוסף של לשון הפסוק - "וידעת היום והשבות אל לבבך", אם הלימוד הוא לימוד לשם ידיעה ולשם בירור כמו שלומדים סעיף שפ"ט ששור שנגח שור הרי השתא לא נגח, לא נשך ולא רבץ אלא הוא מברר רק את הדין כך גם כאן הוא מברר רק דין לעצמו. אבל מי שיושב בבית דין יכול לברר למעשה: נגח, נשך ורבץ, אותו דבר גם כאן הוא מברר למעשה את כוחות נפשו שבדבר.

מי שיברר את מה שנתבאר, ראשית בהשכלה לעצמה ולאחר מכן היכן זה נמצא במדרגת שכלו שלו, היכן זה נמצא במדרגת הלב שלו ולאחר מכן את אותם ידיעות הוא משיב אל לבבו, אז הדברים יהפכו להיות חיים. אם לא - שיהיה ברור! כמעט ולא יצא כלום מהתועלת שאפשר להוציא מדברי הנפה"ח, זו תהיה עוד פעם התעוררות בעלמא, אבל על זה הרי דובר בהרחבה שהעיקר לא יהא התעוררות בעלמא אלא יהיה באופן של קביעה וקיימא. אם ילמדו את זה באופן של לימוד בלי ללמוד את האדם ואת נפשו מול הדברים - מעלת עסק התורה והעוסק בה מול העוסק בה ממש, אלא ילמדו רק את מעלת הדברים כשלעצמם זה יהיה מעמיא מעמיא ואזלא, כל שבוע אולי תהיה התעוררות עם שיעורים שלומדים פעמיים בשבוע.

אבל אם ילבנו את הסוגיא מול קומת פנים האדם ושכלו ומול קומת לבו של האדם על כל חלקיו אז הדברים יהפכו להיות תורת חיים בתוך האדם. ואז יכול להיות לזה בס"ה, כרצונו ית"ש, קביעה וקיימא בנפש. חיבור אמיתי ופנימי לתורה הקדושה ולנותנה. ■ [נפש החיים שער ד' פרק א]

חלק משאלה שנשאלה מה אפשר לעשות חצי שעה בתוך דברי הנפה"ח.

כשאנחנו מציירים זמן שיושבים ועוסקים לברר את דברי הנפה"ח, צריך להבין שצריך לחלק את הזמן לשני חלקים. אז כמובן שאפשר לפתוח את הנפה"ח במהדורות החדשות שיצאו בכמה פירושים ואפשר להגדיל דברים ולשונות חז"ל ולשונות דברי רבותינו במקומות אחרים וגם זו צורה. ואם כל הביורר הוא מה שכתוב אז הוא לוקח באמת פחות זמן, אבל אם באים לברר את הנפש שלי, איפה אני נמצא ביחס לסוגיות הנידונות הרי שהזמן לא מספיק למה שנצרך לעשות.

השאלות הללו נובעות ממה שלומדים את מה שכתוב, מעיינים פה מעיינים להתם, מחשבנים פה ומחשבנים להתם ולכאורה נמצא שלמדנו את העניין. אבל כשצורת הלימוד תהיה למעשה איך נגלות את זה בנפש שלי, אז אני צריך לברר את חלקי הנפש שלי ביחס לכל נקודה. הרי שהביורר הרבה הרבה יותר רחב. בירור של השכלת הדברים כשלעצמו, ולאחר מכן תורת חיים - היכן זה נמצא אצלי ביחס לנקודת הנידון הזו, הנידון הזה לוקח הרבה זמן, הוא עמוק מאוד ורחב מאוד.

נקודה נוספת שדנו בה לעיל היא שהאדם צריך לברר לעצמו מה מניע אותו לעסוק בדברי תורה.

בכללות הוזכרו שלושה חלקים: תורה לשם תורה, תורה לשם נחת רוח לקב"ה ותורה לשם הכנסת ישראל - 'תורת חסד על לשונה', על אף שעיקר דברי הגמ' 'תורת חסד על לשונה' זה קאי ביחס ל'ללמדה לאחרים' אז פשוטם של דברי הגמרא זה חסד, אבל בעומק בללמדם לאחרים יכול להיות שמונח למען ידיעת ה', אז אין הכרח שתורה לשמה היא רק ביחס לזולתו אלא תורה לשמה כוללת את שלושת החלקים: לשם קוב"ה, לשם תורה ולשם חסד לזולתו. אבל מכל מקום הביורר בשורש עומק הנפש צריך שיברר מה מניע את האדם לעסוק בדברי תורה. האם "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה" זה מה שמניע? ה"אשר קידשנו במצוותיו וציוונו", המניע הוא ה"ציוונו"? האם המניע הוא ה"הערב נא" שיש לנו ערבות ולכן אנחנו עוסקים? האם המניע הוא קנאה, תאוה וכבוד או ח"ו לקנטר שעליו נאמר טוב לו שנהפכה שלייתו על פניו? כל אלו הם כללויות, ויש עוד דקויות לפנים מדקויות כשהאדם מברר לעצמו מה המניע. מלבד שלושת החלקים שהוזכרו - תורה לשם תורה, תורה לשם קוב"ה ותורה לשם הכנסת ישראל וכלל כל הבריאה כולה.

הביורר הזה שהאדם צריך לברר מה מניע אותו בעסק בדברי תורה, "לעסוק בדברי תורה", אם לא ברור לאדם בירור של שכל בתוך עצמו, ולא ברור לאדם בירור של לב בתוך עצמו אזי הוא לא יכול לברר לעצמו מה מניע אותו לעסוק בדברי תורה. הוא יכול לברר לעצמו מה הוא חושב - מדוע צריך לעסוק בדברי

שאלות ותשובות

תשובה: השכינה היא כללות נשמות ישראל, וכללות הנשמות הדבקים בקב"ה זהו דבקות השכינה בקב"ה. ועיקר כוונת האדם צריך שיהא לא רק על דבקות עצמו, שזהו שלא לשמה בדקות, אלא על כללות הנשמות.

שאלה: בספר אדיר במרום של הרמח"ל, כתב, שכל מעשינו צריכים להיות מכוונים לתיקון השכינה הקדושה, ולחיבורה עם קב"ה, וכל כוונה אחרת זה לא העבודה השלמה. האם פרושו של דבר שאין לו לאדם לעבוד את בוראו לצורך דבקות עצמו?

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בכתובת: rav@bilvavi.net ויועברו אל הרב

להצטרף לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440

לעורך ובכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לקחת חסות עבור עלון שבועי: sponsor@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829